№ 232

პარასკევი, 27 ოქტომბერი 1895

1877—1895

ივერია

№ 232

პარასკევი, 27 ოქტომბერი 1895

გაზეთი ღირს:

თვე	მან.	კ.	თვე	მან.	კ.
12	10	—	6	6	—
11	9	50	5	5	50
10	8	75	4	4	75
9	8	—	3	3	50
8	7	25	2	2	75
7	6	50	1	1	50

ცალკე ნომერი—ერთი შაური.

„ივერიის“ ტელეფონი № 227.

რედაქცია: ნიკოლოზის ქუჩა, 21. ტფილისი.

გაზეთის დასაბარებლად და განცხადებათა დასაბეჭდად უნდა მიჰმართონ რედაქციას და წერა-კითხვის გამავრც. საზოგადოების კანცელარიას.

ფასი განცხადებისა: ჩვეულებრივი სტრიქონი პირველ გვერდზედ 16 კაპ. მეოთხეზედ—8 კაპ.

„ივერიის“ ტელეფონი№ 227

„ივერია“

გამოვა 1896 წელსაც

იმავე პროგრამით, როგორც წინად.

გაზეთის დაბარება შეიძლება შემდეგის ადრესით:

ტფილისი,

„ივერიის“ რედაქციას

ნიკოლოზის ქუჩა, 21.

„ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრც. საზოგადოების“ კანცელარიას, სასახლის ქუჩა, ბანკის ქარვასლა.

საფოსტო ადრესი:

ТИФЛИСЪ. Редакція „ИВЕРІА“.

ქირავდება

რამდენიმე სადგომი. ადრესი ჩუღურეთში, გონჩარნის ქუჩა, № 32.

მელქისედეკ ნაკაშიძე.

ქართული თეატრი

პარასკევს, 27 ოქტომბერს, 1895 წ.

„ქართულ დრამატიულ საზოგადოების“ დასისაგან

წარმოდგენილი იქნება

ქ-ნ ავალიშვილისა, კ. მესხისა და კ. ყიფიანის მონაწილეობით

ოტელლო

ტრაგედია 5 მოქ. ვ. შექსპირისა თარგ. თ. ი. მაჩაბლისა.

მონაწილეობას ღებულობენ: ავალიშვილისა, ჩერქეზიშვილისა, ჩხეიძისა და სხვ., ბ-ნნი ყიფიანი, კ. მესხი, გუნია, სვიმონიძე, ცაგარელი, კანდელაკი, გედევანოვი, ადამიძე და სხვ.

ადგილების ფასი ჩვეულებრივია.

მოწაფეებისათვის ადგილები ლოჟების უკან 65 კაპ.

დასაწყისი სწორედ 8 საათზედ.

მზადდება წარმოსადგენად: ,,გულის-თქმა'' და ,,გაკოტრებული აზნაური''.

რეჟისორი ვლ. ალექსი-მესხიშვილი.

ვკისრულობ

ყოველ გვარს **სასამართლო საქმეს**, როგორც სამოქალაქოს, ისე სისხლის სამართლისას, ვწერ ყოველ გვარს არზებს, ვტვირთულობ აგრეთვე **მამულების ბანკებში დაგირავებას.**

მსურველთ მოჰკმართონ დილის 8—10 საათამდე და საღამოს 6—8 საათამდე.

ოქრომჭედლების ქუჩა, სახლი პაპოვისა, № 30, იკითხეთ ა. მ. ახნაზაროვი.

წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების

საგანგებო კრება

თანახმად საზოგადოების წესდების § 11-ისა, დანიშნულია 29 ღვინობისთვეს, დილის 11 საათზედ, ტფილისის სათავად-აზნაურო ბანკის დარბაზში. კრებამ უნდა განიხილოს შემდეგი საგნები:

1, არჩევანი სარევიზიო კომისიისა მიმდინარე წლის წლიურის ანგარიშის შესამოწმებლად;

2, არჩევანი კომისიისა, რომელმაც უნდა გამოძებნოს საშუალებანი საზოგადოების ახლანდელის სკოლების გასაუმჯობესებლად და ახლების დასაარსებლად;

3, დამატებულის ხარჯის გადადება

და 4, არჩევანი საზოგადოების ახალის წევრებისა.

(6—4).

კბილის ექიმი
ა. ი. ორბელი

სოლოლაკზედ, საკუთ. სახლებში №№ 14—16

ავადმყოფებს მიიღებს:

დილით 10-დგან 2 საათამდე.

საღამოთი 4-დგან 6 საათამდე.

კვირა-უქმე დღეებში

დილის 10 საათიდგან ნაშუადღევის 2 საათამდე. (166—1891—19)

ახალი ამბავი

—

*** დღეს ქართულ თეატრში წარმოადგენენ შექსპირის შესანიშნავს ტრაგედიას «ოტელლოს.»

უმთავრესს როლს პიესაში, ოტელლოს, ითამაშებს არტისტი კ. მესხი, რომელიც წინედაც გამოსულა ამ როლში. უეჭველია თეატრის წარმატების მსურველნი და მეგობარნი არა ნაკლების გულის ძგერით შევლენ საზნაურო სახლის დარბაზში, ვიდრე თვით მოთამაშენი არტისტნი.

დღესვე პირველად ითამაშებს ოტელლოში კასიოს ჩვენი ახალგაზდა პოეტი ი. ევდოშვილი.

*** ამას წინად საგუბერნიო სამმართველოს შეატყობინეს, რომ სოფელ დიდ-ლილოს ტაძარი ცუდს მდგომარეობაშიაო. ამის გამო ტფილისის საგუბერნიო სამმართველომ გაგზავნა ხუროთ-მოძღვარი ტრონოვი, რათა მას დაეთვალიერებია ეს ტაძარი და ყოველივე ცნობა წარედგინა სამმართველოსათვის. ტრონოვს დაუთვალიერებია და აღმოჩენილა, რომ ეკკლესია ეხლავე უნდა შეკეთდეს, რადგან თაღი გახეთქილი აქვს, აგრეთვე კრამიტის სახურავიც ხელახლად უნდა გადააძრონ და გადახურონ და კედლებიც უნდა შეათეთრონ. თუ ეს ყოველივე მალე არ მოიყვანეს სისრულეში, ეკკლესია დაინგრევაო. წირვა ლოცვა ამ ჟამად აღკრძალულია ამ ტაძარში, რადგან მოსალოდნელია თაღი ჩამოინგრეს და რაიმე უბედურება მოახდინოს.

*** თუმცა წელს აჭარაში სიმინდის მოსავალი ვერ იყო კარგი, მაგრამ მაინცა და მაინც შარშანდელს მოსავალს-კი აღემატა. ქვემო აჭარაში ხშირის წვიმებისა გამო სიმინდმა მალე აიყარა ტანი, მაღალი გაიზარდა, მაგრამ ტარო და მარცვალი ვერ გაიკეთა კარგი. ზემო აჭარაში-კი, სადაც მაგრე რიგად ნოტიო ჰავა არ არის, სიმინდი თუმცა დაბალი გაიზარდა, მაგრამ კარგი ტარო და მარცვალი გაიკეთა, თუმცა აქაც სექტემბერში დამდგარმა სიცივემ და თოვლმა ზიანი მისცა სიმინდს. კარგი იქნება ზემო აჭარაში უფრო იმისთანა მცენარე მოჰყვანდეთ, რომელიც მალე შემოდის.

ყურძენი და ხილი ისე ცოტა მოვიდა, რომ სათქმელიც არ არის.

სათიბი მინდვრები კარგი იყო. ბალახი ორჯელ გაითიბა.

*** ბათუმი: აქ 21-სა და 22 ოქტომბერს საშინელი ქარიშხალი იყო, ასე რომ გემებს ნავთ-სადგურშიაც-კი უძნელდებოდათ მშვიდობიანად დგომა.

*** როგორც გაზ. «ტიფ. ლისტ.»-ს ატყობინებენ, იმერეთში რამდენსამე ადგილს დიდი სეტყვა მოსულა.

*** სამტრედია: ამ მოკლე ხანში ერთი მანდილოსანი, ნ—ის მეუღლე, ცოტათი გადარჩა უბედურებას. იმ დროს, როდესაც იგი ვაგონ-ქვეშ გაძრომას აპირებდა, ვაგონი დაიძრა და რომ გაცლა არ მოესწრო, გასრესავდა. მანდილოსანს თავი დაუშავდა, მაგრამ სიკვდილს-კი გადარჩა. ასეთი შემთხვევები მრავალი ხდება აქეთ და ამიტომ საჭიროა აქაურის სადგურის უფროსმა განკარგულება მოახდინოს, რომ იმ ადგილს, სადაც ხალხი გადადის, ვაგონები მოაშორონ და სამტრედიის მცხოვრებნი ამით ააცდინონ ამგვარს უბედურებას.

*** სოფ. ჭალა, (შორაპნის მაზრა): ღვინის და პურის მოსავლით სახელ განთქმული ჩვენი ჭალა წელს ისე დაეცა, რომ წლის სარჩოს იმედიც აღარავისა გვაქვს. ღვინომ ხომ თქვენი ჭირი წაიღო; მაგრამ არც სიმინდისა და პურის მოსავლით კვლავინდებური. გარდა ამისა ისე ადრე აცივდა აქეთკენ, რომ თუ რამ ორიოდე კოდის მოსავლის იმედი გვქონდა, ისიც მინდორში გვიყრია ჯერ-ჯერობით. სიმინდი ძალიან გვიან მწიფდება წელს. ზოგიერთ ახლომახლო სოფლებში შინაურ წვრილფეხის ავადმყოფობაც გაჩნდა აქეთკენ.

ადრესები

თავ. რაფიელ ერისთავს

ქვირფასო ზოხტო!

„წიგნების გამომცემელ ქართველთა ამხანაგობას“ თავის სასიამოვნო მოვალეობად მიაჩნია გულით და სუ-

---

ფელეტონი

ქვირფას მგოსანს რაფ. დ. ერისთავს.

(კ. მესხმა წაიკითხა ვახშამზედ).

ვინ დაჰკრა გრძნობის სიმებსა,
ზედ ვინ დამღერა ტკბილადა,
ვინ გააღვიძა ეს ერი,
მთლად მივარდნილი ძილადა?!.

—

ვინ გადაგვიხსნა გლეხ-კაცის
ბნელი კუნჭული გულისა,
ვინ გვამცნო მისი ვაება,
მისი სიმწარე სულისა;

—

გულ-ჩახუღული ღიღინი,
დიდი-ხნის წყლული, ტკივილი,
მიწასთან ბრძოლა მედგარი
და ბედთან მუდამ ჩივილი!

—

ვინ არის ღამის მეხრისა
ან ობოლთ ამბის მთხრობელი?
ვინ შედის ღარიბთ ოჯახში,
როგორაც მამა მშობელი?

—

ვინ მოსჭექს ასე თამამად,
როგორც ზათქი და ზარია:
„ავი და კარგი გასწორდა
გასწორდა მთა და ბარია“!..

—

აი ამ მოხუცებულის
მჭრელი და წრფელი კალამი,
მისივე ძმობა-ერთობის
გაშლილი დროშა-ალამი!

—

სალამი შენდა, პოეტო,
სალამი ტკბილო მგოსანო,
დიადი გრძნობის მორევო,
მოხუცო პატიოსანო.

—

პატივს-სცემს შენსა ჭაღარას
დღეს მთელი კავკასიონი,
ჯვარსა გწერს სვეტი-ცხოველი
და გაგვირგვინებს სიონი.

შ. მღვიმელი.

თავ. რაფ. ერისთავს.

(წაიკითხა ი. ევდოშვილმა დილით).

მგოსანო! შენმა სიმთ ჟღერამ
მოგვფინა სულის ძალ-ღონე;
იმედით ვეტრფით მომავალს
დიდის წარსულის მომგონე..
მუშაკთ ნუგეშად ჰანგები
მოგვცა მაგ ჩანგის ჟღერამა,
ცრემლი და კვნესა დაგვიცხრო
შორე იმედის მღერამა;
შენგან სამშობლოს დიდებამ
გარანდა მუშის სულია,
სხივი მოგვფინა, შეგვრკინა
ვაგლახით დატვირთულია!..
მადლობის ნიშნად მიიღე
მაგიდა ჩვენგან რანდული,
კვლავ გვეცი მშრომელთ იმედი
შენგნივ სიმთ-ჟღერით აღთქმული!..

დურგლებისაგან.

კარაბიჩის ამბავი.

ა. ფონ-რიხტერი ,,რუსულ ობოზრენიეში'' მოგვითხრობს ერთს ამბავს, რომელიც მომხდარა კადეტის კორპუსში ალექსანდრე მეორის დროს. ფონ-რიხტერი მაშინ მოწაფედ ყოფილა და მისი ამბავი შეეხება ერთს კავკასიელს ყმაწვილს, რომელიც იმავე კორპუსში მიუყვანიათ სასწავლებლად. «იგი იყო ლამაზი, შავგვრემანი სახისა, ამბობს ფონ-რიხტერი, შავი თმა ოდნავ დახუჭუჭებული ჩამოჰფენოდა წარბებამდის, რომელთა შუაც გამოიყურებოდნენ მისი შავი თვალები. ტანზედ ჩოხა ეცვა და წვრილ მოხდენილს წელზედ ვერცხლის ქამარი ერტყა. მარცხენა ხელით ხანჯლის ტარს დაბჯენოდა და მარჯვენით ტყავის ქუდს ათამაშებდა. იდგა ყოჩაღად, ხანდისხან, მისს წვრილს ტუჩებზედ ამაყი და დამცინავი ღიმილი გადაირბენდა ხოლმე. კადეტებმა გაჯავრება დაუწყეს. „აზიელი! შამილი! შამილი ტყვეთ წაიყვანეს!“ ერთმა კადეტმა გამოსტაცა ტყავის ქუდი და თავზედ ჩამოაცვა თვალებამდის, მეორემ ზურგში ხელი ჰკრა, მესამემ სარმა გამოჰკრა. „შამილი“ გაჯავრდა, ერთ წუთს შემოიფანტა მოწაფეები, უცებ დაიკივლა და უკან გადახტა. მერე ტყავის ქუდი უკან გადაიწია და ხანჯალი ამოიღო. სახე მთლად გაუფითრდა, ნესტოები გაებერა. ამ ხმაურობაზედ მორიგე ოფიცერი მოვიდა, „СМИРНО!“ დაიყვირა მან. ყველამ სული განაბა. „შენ კარაბიჩ, მიუბრუნდა ის ხანჯალ ამოღებულს კავკასიელ ყმაწვილს, აქ მოიტა ეგ ხანჯალი, აქ, ძმაო, კავკასია არ არის, წადი ცეიხ-გაუზში“.

როდესაც კარაბიჩი ცეიხ-გაუზიდგან დაბრუნდა, კვლავ სიცილი დააყარეს ამხანაგებმა. ძნელი წარმოსადგენია, როგორ გამოეცვალა რუსულ ტანისამოსს იგი. გაკრეჭილს თმას მისი თავი გაეუშნოვებინა, შუბლი და ცხვირი წინ წამოშვეროდნენ და სასაცილო გამომეტყველებას აძლევდნენ მის სახეს. ერთად-ერთს თვალებს არ დაეკარგნათ თავისი სიმშვენიერე. სევდიანად თავი დაბლა დაჰკიდა, დაღონებული დაჯდა კუთხეში და ერთს წერტილს მიაჩერდა. მას ელაპარაკებოდნენ, მაგრამ ხმას არავისა სცემდა. „მეო, ამბობს ფონ-რიხტერი, მქონდა ორი კანფეტი, რომელთაც დიდად ვუფრთხილდებოდი. ერთი კანფეტი კარაბიჩს შევაძლიე, მან ჩემი გაწვდილი ხელი მოირიდა და ზურგი შემომაქცია. ყოველთვის დაფიქრებული, სახე შეჭმუხვნილი, არავის გულს არ

ლით მოგილოცოთ დღევანდელი თქვენი დღესასწაული. ჩვენ კარგად ვიცით, რაოდენ ძლიერია თქვენი სიყვარული ჩვენის მწიგნობრობისა და წიგნით ხალხში განათლების სხივის მოფენისა. თქვენა ბრძანდებით განხორციელება ძველის ქართველისა, რომელმაც მამულთანა და რჯულთან ერთად დაიცვა ენა ქართული და ჩვენი სამწიგნობრო საუნჯენი. არა მარტო თქვენი სამგოსნო ჩანგი გვიწევს დღეს დიდს სამსახურს, არამედ მთლად თქვენი მოღვაწეობა, ჩვენის ენისა და ლიტერატურის ასაღორძინებლად მიმართული. თქვენმა მგოსნობამ ამოჰკრიბა მარგალიტნი იმ ღრმა ზღვიდგან, რომელსაც ერის გული ეწოდება, თქვენმა შრომის მოყვარეობამ გაგვაცნო სხვა-და-სხვა თემი ჩვენის ქვეყნისა, თქვენმა მწიგნობრობის სიყვარულმა ცხოველი მაგალითი მოგვცა იმისი, თუ რაოდენ უნდა ვაფასებდეთ წიგნსა და ქართულსა. იყავით დღეგრძელ, ჩვენის მწერლობისთვის ღვაწლ-მოსილო დარაჯო, ჩვენდა მაგალითად.

ამხანაგობის გამგე ალ. ჯაბადარი.

—

ღრმად პატივცემულო ბატონო რაფიელ!

მასწავლებელ და აღმზრდელ ქალთა საზოგადოება სიხარულით და გულის სიწრფელით ეგებება ბედნიერს დღეს თქვენის ორმოც-და-ათის წლის მოღვაწეობისას სალიტერატურო ასპარეზზედ. თქვენი სასიქადულო ღვაწლი, რომელიც დიაღ ღირსეულად დაფასებულია ყველასაგან, ვისაც-კი სწამს დიადი საქმე ხალხთა გონებრივი წარმატებისა, არის ჩვენთვის დაუვიწყარი მაგალითი პატიოსნური შრომის და მოქმედებისა.

ვუერთდებით - რა განურჩევლად ეროვნებისა ამ საზოგადო დღესასწაულს, ვისურვებთ, პატივცემულო პოეტო, რომ სიყვარულის მაღალი გრძნობით გამსჭვალული თქვენი კალმის ზე-გავლენა უფრო-და-უფრო გაძლიერებულიყოს კავკასიის მკვიდრთა განსანათლებლად.

მასწავლებელ და აღმზრდელ ქალთა საზოგადოება.

22 ოქტომბერს, 1895 წელს.

—

ბატონო რაფიელ!

ჩვენ იერის ხეობის სოფელთა მცხოვრებნი, მკვიდრნი და მოსულნი სიხარულით ვეგებებით იმ დღეს, რა დღესაც პირველად მოგვეცა შემთხვევა განვუცხადოთ გულითადი პატივისცემა ქართველ პოეტს. ორმოცდა-ათმა წელმა განვლო მას აქეთ, რაც თქვენ ემსახურებით ქართველთა ერის განათლებას. თქვენ ეხლა მოხუცი, ბრძანდებით იგივე ჭაბუკი სულით და გულით. თქვენი წინაპარნი იყვნენ თავნი ერისა, იგივე ხართ ამ ჟამათ თქვენ; ხოლო სხვა იარაღით შემკობილი. ღმერთსა ვსთხოვთ, მრავალ ჟამიერ-ჰყოს თქვენი სიცოცხლე ჩვენ სასარგებლოთ და თქვენ სასიამოვნოთ.

ექიმი აბელ იაშვილი და სხვანი...

ს. საგარეჯო.

18 ოქტომბერს, 1895 წ.

—

თ. რაფიელ ერისთავს

სასიქადულო მგოსანო!

ჟურნალ „მოამბე“ სიხარულით გილოცავს დღევანდელს დღესასწაულს. ეგ დღესასწაული ჩვენი ლხინი და მეჯლისიცაა. ის პატარა კალამი, რომელიც ფარიცაა და ხმალიცა, მაშინ აიღეთ ხელში, როცა პატივცემაში არ იყო ჩვენი მწერლობა, ეს სალარო და განძი ჩვენის ერის ჭკუა-გონებისა. დღეს-კი, სხვათა-შორის, თქვენის მადლ-მოსილის ნიჭის წყალობით, პატივი დაედო მწერლობას და ქვეყანა სიყვარულით იხსენიებს თქვენისთანების სახელს. მთელს ნახევარ საუკუნეს ჰღეროდა თქვენი ფანდური, აღვიძებდა მთა და ბარს და იფრქვეოდა ცრემლი სიხარულისა, ლმობიერებისა, თქვენდა მადლობისა და სიყვარულისა! ვერა-რა იწროებამ, ვერა-რა განწირულმა ყოფამ ვერ დაგათმობინათ სამგოსნო ფანდური—ეგ ნუგეში თქვენი და უმეტეს ნუგეში თქვენგან ესდენ შეტკბობილის «ბეჩავის» ერისა. მაშ, ნუ გაგიკვირდებათ, რომ ყველა მისი წარმომადგენელი დღეს აქ არის და, სიხარულითა და მადლობით აღვსილი, პატივსა სცემს თავისს ტკბილს მგოსანსა. ვინც ვერ მოვიდა, იმის გულიც დღეს თქვენთან არის, თქვენ გეკუთვნით, ჩვენო ძვირფასო და მხცოვანო პოეტო. იცოცხლეთ, იცოცხლეთ კიდევ დიდ-ხანს ჩვენდა სანუგეშოდ, ჩვენდა სასიქადულოდ!

რედაქტორი ალექსანდრე ჭყონია.

გამომცემელი ალ. ჯაბადარი.

—

უხუცესო და სასიქადულო პოეტო ჩვენო, ბატონო რაფიელ!

ქუთათურები, დიდად პატივის-მცემელნი შენის მაღალის პოეტურის ნიჭისა, გილოცვენ ჩვენის პირით ორმოც-და-ათის წლის სამშობლოის წინაშე სამსახურსა. შენმა ნიჭმა გაამშვენიერა ჩვენი დედა-ენა და დაატყო წაუშლელი კვალი ერის გონებით და ზნეობით წარმატებას და შენმა მშვენიერმა პოეზიის კალამმა აგვადგმევინა ჩვენ ენა. ღმერთსა ვთხოვთ, რომ შენი ხანგრძლივი და ბოლომდე სიჭაბუკით აღსავსე შრომა სამაგალითოდ დარჩენილიყოს მომავალ მოღვაწეთათვის.

თავადი პავლე თუმანიშვილი

ი. ბაიანე.

ა. ნანეიშვილი.

22 ოქტომბერს 1895 წელს.

ქ. ქუთაისი.

—

ჩვენო ძვირფასო, მხცოვანო პოეტო, ბ-ნო რაფიელ!

«კაცი ის არის, ვინც მამულს,
გამოადგება შვილადა,
ვისაც სამშობლო ტაძრათ აქვს,
თავი სამსხვერპლო წილადა,
ქვეყნისა ცრემლი ჰირად უჩნს,
მისი ღიმილი—ლხინათა,
ვინც მისთვის თავსა შესწირავს,
მას შემოავლებს ფთილათა».

თ. რ. ერისთავი.

ყველა შეგნებული ქართველი განუსაზღვრელის სიხარულით ეგებება დღევანდელს დღეს, როდესაც ვდღესასწაულობთ თქვენს დაუღალავ და ნაყოფიერ მოღვაწეობას სალიტერატურო ასპარეზზედ ამ ნახევარი საუკუნის განმავლობაში. თქვენ თავიდანვე ადამიანის იდეალად დასახეთ ის კაცი,

„ვინც მოძმეს გულსა გაუხსნის,
თავს აუცილებს ვნებასა,
. . . .
„იბრძვის და იბრძვის ერისთვის,
ქვეყანას მისცემს შვებასა“...

მოძმისათვის შველა, ერისათვის ბრძოლა და სამშობლოსათვის მსხვერპლად თავის დადება, აი რა შეადგენდა თქვენს უპირველესს აზრს, თქვენს „წმიდა წმიდათას“. გულწრფელად, დაუღალავად და ერთგულად ემსახურებოდით ამ აზრს ნახევარი საუკუნის განმავლობაში, ხელოვნური, სიმშვენიერით აღსავსე ნაწარმოების საშუალებით ავრცელებდით მას ქართველ საზოგადოებაში და აყენებდით სწორ გზაზედ სიბნელით გარემოცულ, დაჩაგრულ თანამემამულეებს. არც ერთი მხარე ჩვენის ცხოვრებისა არ დაგიტოვებიათ უყურადღებოდ, ძვირფასო პოეტო! თქვენ შეიქენით „გლეხთა მგოსნად“ და სავსებით და მარტივად დაუხატეთ საზოგადოებას გლეხის მდგომარეობა; ხელოვნურად, ცოცხალი ხალხურის ენით დაასურათეთ სიმპატიური თვისება გლეხისა, რომელიც „მუშა კაცია, მშრომელი, მქონი დიდის სულისა“, და ღირსი არ არის სხვას ემონებოდეს. თქვენ თითონ გაუხდით დაჩაგრულს მოძმეს გულშემატკივარ ჭირისუფლად და გაინახევრეთ მისი ბედნიერება და უბედურებაც, რითაც უჩვენეთ თანამემამულეებს, რომ ისინიც ვალდებულნი არიან თქვენსავით მოიქცნენ. მაგრამ ამითი არ თავდება თქვენი ნაყოფიერი შრომა ქვეყნისათვის: დიდი სამსახური გაუწიეთ თვით სამშობლოს, სახელოვანო მოხუცო, იმ გასაჭირ დროს, როდესაც ქართველი ერი გადაგვარების გზას ადგა, როდესაც სამშობლოსადმი სიყვარული მიუცილებელ საჭიროებად არ ითვლებოდა და დედა-ენის ცოდნა და მასზედ ლაპარაკი თითქმის სამარცხვინოდ მიაჩნდათ, თქვენ აცნობეთ ერს, რომ

„სამშობლო დედის ძუძუი,
არ გაიცვლების სხვაზედა,
. . . .
როგორც უფალი სამშობლოც
ერთია ქვეყანაზედა“.

დიდ-მნიშვნელოვანი იყო იმ დროს ქართველის ერისათვის თქვენი სიტყვები:

„ნუ გრცხვენის, ძმაო,
როცა გაქვს წყენა
მშობელ ენაზედ მოთქმა,
ცრემლთ დენა,
აკვანს და საფლავს
ნუ ჰკარგავ შენა,
თორემ დაგწყევლის
შენ დედა-ენა!..“

გრძნობით, ჭეშმარიტებით სავსე ქადაგებამ წინასწარმეტყველისა ნიადაგი მოიპოვა ცხოვრებაში, თქვენს თვალწინვე მოიტანა ჯეროვანი ნაყოფი და ყოველს შეგნებულს ქართველს, გარდა კოსმოპოლიტურის მიმართულების მიმდევართა, ცხოვრების დროშაზედ დააწერინა:

„სადაც შობილვარ, გავზრდილვარ
და მისრთლია ისარი,
სად მამა-პაპა მეგულვის,
იმათი კუბოს ფიცარი,
სადაც სიყრმითვე ვჩვეულვარ,
ჩემი სამშობლო ის არი.
არ გავცვლი სალსა კლდეებსა
უკვდავებისა ხეზედა,
არ გავცვლი მე ჩემს სამშობლოს
სხვა ქვეყნის სამოთხეზედა.

და თავ მომწონედ წარმოათქმევინა:

„მიყვარს მე ენა ჩემის მშობლისა,
რომლითაც ნანას მეტყოდა ისა,
. . . .
ენით ვცოცხალვარ,
მით მიყვარს ლხენა,
მიყვარს სამშობლოს
მე დედა-ენა!“

დაუფასებელია თქვენი ღვაწლი სამშობლოისა და ერისადმი, სასიქადულო მამულისშვილო! ქართველმა გლეხმა, ქვეყნის მრჩენელმა, ამ დედა-ბოძმა ერის კეთილ-დღეობისა, თქვენში იპოვნა თავ-გამოდებული მომხრე და გულის შემატკივარი ჭირისუფალი; თვით ქართველი ერი თქვენისა და თანამედროვე მგოსანთა ხელოვნური ნაწარმოების შემწეობით ასცდა საშინელს გზას გადაგვარებისას. ქართველი ერი აღტაცებით ეგებება დღევანდელ დღესასწაულს და ადიდებს მისთვის თავ-განწირულს მოღვაწეს; ნება გვიბოძეთ, საყვარელო პოეტო და გზის მაჩვენებელო ბელადო, ამ შორის ქვეყნიდამ შეუერთდეთ საერო დღესასწაულს და, ვითარცა მამას, კადნიერად გამოგიცხადოთ ჩვენი სურვილი: იყოს მრავალ ჟამიერ თქვენი სიცოცხლე, რათა ღვაწლით მოსილი მოხუცი დამრიგებელ მამათ ჰყოლოდეს ქართველ ახალგაზდობას და მისი თავ-განწი-

---

უხსნიდა. ერთხელ რამდენჯერმე ვსთხოვე ეამბნა რამ კავკასიაზედ, მთიულებზედ და თავის იქაურს ცხოვრებაზედ. მან თავი გაიქნია და სახე შეიჭმუხვნა. „შენ ვერ მიჰხვდები... წაიდუდუნა, მიიბრუნა პირი და ტირილი დაიწყო. მხოლოდ ერთხელ გამოვიდა იგი თავისის მუდამ მოწყენილ მდგომარეობიდგან. ეს მაშინ იყო, როდესაც კადეტის დირექტორმა უბრძანა ლეკური ეთამაშა. კარაბიჩმა მშვენივრად ითამაშა. ყოჩაღ! შეაქო დირექტორმა. შენ კარგად თამაშობ, მაგრამ ცუდად-კი სწავლობ, ძალიან ცუდად, დაგსჯი, გაგროზგავ... დიაღ“.

კარაბიჩი მართლაც გაროზგეს, ხოლო ცუდად სწავლისთვის - კი არა.

გაზაფხულობით კადეტები მიჰყავდათ სასეირნოდ დიდს ბაღში, სადაც, რა იგრძნობდნენ ყმაწვილები თავს თავისუფლად, დაიწყებდნენ ცელქობას და იჭერდნენ ხოლმე ჭილყვავის ბარტყს და გადააგდებდნენ გუბეში. საწყალი ბარტყი აფართხუნებდა ფრთებს და ცდილობდა წყლიდგან გამოსვლას, ამ დროს ნაპირიდგან დაუშენდნენ ქვებს, და ამ გვარად ჩაარჩობდნენ წყალში. კადეტები სიამოვნებდნენ და იცინოდნენ ამისთანა სურათზედ. ერთხელ კარაბიჩი დაესწრო სწორედ ამისთანა შემთხვევას. ჭილყვავის ბარტყი წყალში გადაგდებული ჯერ კიდევ არ დაძირულიყო, საცოდავი ცდილობდა წყლიდამ გამოსვლას, მაგრამ ამაოდ. კარაბიჩი ნაპირიდამ უცქეროდა. უცებ დაიკივლა და გაქანდა. გაიხადა ზევითა ჩასაცმელი და შევარდა წყალში. ერთს წუთს შემდეგ კარაბიჩი გულთან მიკრული ჭილყვავის ბარტყით მიბობღამდა ხეზედ, საცა ბარტყი ბუდეში ჩასვა. მერე ხმა ამოუღებლივ მოშორდა თავის ამხანაგებს. მოვიდა თუ არა კადეტის კორპუსში, გაროზგეს მთელის როტის წინ. არა დროს არ დამავიწყდებაო, ამბობს ავტორი, რა შთაბეჭდილება იქონია ჩემზედ ამ მხეცურმა მოქმედებამ. საზოგადოდ კადეტებს ცეიხ-გაუზში როზგავდნენ ხოლმე, სასწავლებლის მთავრობამ-კი კარაბიჩის გაროზგვას თეატრალური ხასიათი მისცა. ზალაში რამდენიმე სკამი მიდგეს ერთმანეთზედ, მათ ახლოს დააწყეს როზგები; ჩვენ, კადეტები, დაგვამწკრივეს და «კამანდით» გაგვიყვანეს ზალაში, თითქოს პარადზე მივყავდით. შემოვიდა როტის კამანდირი და დაგვიყვირა: „смирно!“ თუმცა ისეც სულ განაბულები ვიდექით. აგვიარ-ჩაგვიარა წინ, მერე დადგა და დაიწყო სიტყვა. ამ სიტყვაში მან თავის თავს ჩვენი მამა და აღმზრდელი უწოდა, და დაამბოლოვა იმითი, რომ იმედი უნდა ვიქონიოთ, რომ ის სანახავი, რომელიც თქვენ მოგელით, გაგაფრთხილებთ და შეგაგნებინებთ, რა მოსდევს გაუგონრობას და წყალში შესვლასაო. ამისთანა ბანაობა, დაუმატა მან თავისს სიტყვას, ხშირად აბანოთი თავდებაო. როგორც ემჩნეოდა, დიდად კმაყოფილი იყო თავისს მახვილობით. მერე შემოიყვანეს კარაბიჩი. მას ოთხი სალდათი მოსდევდა, რომელთაც ჩვენ ჯალათებს ვეძახდით. შევხედე თუ არა კარაბიჩს, მის სასოწარკვეთილს სახეს, თვალები ცრემლებით ამევსო და თავი ძირს დავხარე. პატარა ხანს შემდეგ შემომესმა როზგების ტყლაშატყლუში და კარაბიჩის კვნესა; მე თავბრუ დამესხა, ყურებმა ზრიალი დამიწყეს.

ამავე დღეს კარაბიჩი საავადმყოფოში წაიყვანეს. როტაში აღარც დაბრუნებულა. მალე შევიტყეთ, რომ ის „ქვემო საავადმყოფოში“ გადაიყვანეს, საცა აწვენდნენ ხოლმე უიმედო ავადმყოფებს. მოწაფეებში ხმა დადიოდა, რომ „შამილმა“ ვერ აიტანა დასჯა, რადგანაც იგი გაროზგვით სიკვდილის პირამდის მიიყვანესო“. ოფიციალურად-კი გამოაცხადეს, რომ კარაბიჩი წყალში შესვლის დროს გაცივდა და ჰლექით გახდა ავათაო. ერთხელ მე საავადმყოფოში მიმიხმეს. თურმე კარაბიჩს მოსურვებოდა ჩემი ნახვა. გულის ფანცქალით და შიშით შევედი მკრთალად განათებულს ოთახში, სადაც მწვანე შირმებით მოფარებულს ლოგინზედ იწვა კარაბიჩი. მძიმედ სუნთქავდა, თვალები უფრო გასდიდებოდა და ნახევრად დაეხუჭა. ძლივს-ძლივობით მომაწოდა მან გამხდარი ხელი და დასუსტებულის ხმით მომესალმა. მერე ბალიშ-ქვეშ შეყო ხელი და გამოიღო თავისი ქამარ-ხანჯალი. ჰხედავ, მკითხა მან ცოტა მხიარულად: ეს დირექტორმა უბრძანა მოეტანათ ჩემთვის. დირექტორმა მითხრა, რომ მე შინ გამგზავნიან... ჩვენსა, მთებში... მართლა?! დავეკითხე მას!—ჰო, მე ხომ გეუბნები, რომ თვითონ დირექტორმა... აუმაღლა ხმას კარაბიჩმა და დაახველა. მე ტაბლაზედ შევნიშნე, რომ მისთვის მურაბა მოეტანათ. მის დანახვაზედ გული შემიშფოთდა. კადეტების აზრით მურაბის მიტანა საავადმყოფოში სიკვდილისთვის გამზადებას უდრიდა. მას მხოლოდ მომაკვდავს აძლევდნენ, რომლის მორჩენის იმედი აღარა ჰქონდათ. მეორე დღეს გავიგეთ, რომ კარაბიჩი გარდაცვლილიყო...

ასე დაილუპა უმანკო სული ყმაწვილისა, რომელიც დაბადებული იყო მშვენიერს მთებში და რომელსაც გარემოცვოდა რუსული კულტურა.

რული მამულისადმი სიყვარული მისაბაძავ მაგალითად გაეხადოს მას.

ხარკოვის ქართველი სტუდენტები.

ხარკოვი, 22 ღვინობისთვე, 95 წ.

ექიმთა საზოგადოების კრება.

24 ოქტომბერს მოხდა საგანგებო კრება ექიმთა საზოგადოებისა, რომელზედაც განხილულ იქმნა ბ. პავლოვსკის მიერ აღძრული საგანი სამედიკო და საჰიგიენო გაზეთის გამოცემის შესახებ. ბ. პავლოვსკიმ განიხილა ჯერ ამ საგნის ისტორია და გაიხსენა, რომ სხვა-და-სხვა კომისიები წინააღმდეგნი იყვნენ გაზეთის გამოცემისა, იმიტომ რომ საზოგადოებას საშუალება არ მოეძევებაო. ხოლო რადგანაც ამ ჟამად საჭირო საშუალება ,,საზოგადოებას'' აქვსო, დროა გამოვცეთ აუცილებლად საჭირო და სასარგებლო პოპულარული საჰიგიენო ფურცელი რუსულ, ქართულ და სომხურ ენაზეო. ბ. პავლოვკის წინადადების წინააღმდეგ ბევრი ითქვა კრებაზედ. ზოგი ამბობდა ჯერ კიდევ არა აქვს საზოგადოებას საკმაო თანხა გაზეთის გამოცემისათვის; ზოგი იმ აზრისა იყო, რომ ,,საზოგადოებას'' ჯერ ბევრი რამ თავისთვის საჭირო აკლიაო, როგორც მაგალითად საკმაოდ სავსე სამეცნიერო ბიბლიოთეკა, სამეცნიერო კოლლექციები და სხვა და ამ ნაკლის შევსებას უნდა ეცადოს და არა გაზეთის გამოცემისთვის გასწიოს ხარჯიო; ზოგი ამბობდა გაზეთს ხელის მომწერლები არ ეყოლებაო, საზოგადოება ხარჯს ვერ აუვა და გაზეთი მალე მოისპობაო და სხვა ამგვარი. წინადადების მომხრეთა და მოწინააღმდეგეთა შორის დიდის ხნის კამათის შემდეგ ბ. პავლოვსკის წინადადებას კენჭი უყარეს და 13 ხმით წინააღმდეგ 11 დაადგინეს გამოცემა სამედიკო გაზეთისა. კრებაზედვე არჩეულ იქმნა კომისია, რომელსაც დაევალა ამ საგნის დაწვრილებით პრაქტიკულად განხილვა. კომისიის წევრებად აირჩიეს: ბბ. არწრუნი, ბაბაევი, პავლოვსკი, ლუნკევიჩი და ბაზოვი.

კამათის დროს ბ. პავლოვსკის ერთს ოპპონენტთაგანს, სხვათა შორის, შემდეგი უთქვამს: კავკასიის საექიმო საზოგადოების წევრთა შორის არ არის ისეთი პირი, რომელსაც შეეძლოს საექიმო პოპულარულის გაზეთის ქართულ განყოფილებას გაუძღვესო!

ოპპონენტის აზრი სიცრუეა, ეს ჩვენ ვიცით, რასაკვირველია; ქართველთა შორის დღეს არის საკმაო რიცხვი განათლებულ ექიმთა, რომელთაც შეუძლიანთ ქართულ ენაზე სწერონ სამეცნიერო წერილები ყველასათვის გასაგებათ. ჩვენ ამ სიცრუის შესახებ არას ვიტყვით, მით უმეტეს, რომ, როგორც სჩანს, თვით კრებას არ მიუქცევია ყურადღება ოპპონენტის სიტყვებზედ და დაუდგენია სამს ენაზედ გამოსცეს გაზეთი. ჩვენთვის საკმარისია ის, რომ შესაძლებელი ყოფილა ამგვარის აზრების გამოთქმა ექიმთა საზოგადოების კრებაზედ! საკმარისია მხოლოდ ფაქტი, რომ საჯაროდ ამბობენ—ქართველი ექიმი არ არის, რომელსაც შეეძლოს გაზეთს გაუძღვესო! გარდა იმისა, რომ შესაძლებელია დაედგინათ ქართული ტექსტი ნულარ იქმნებაო გაზეთში და ამით ჩვენის ხალხისთვის ვნება მოეტანათ, გარდა ამისა, ვამბობთ, განა სამარცხვინო არ არის, განა საქვეყნოდ თავის მოჭრა არ არის, რომ ტფილისში ექიმთა კრებაზედ ამბობენ—ქართულს ენაზედ გაზეთის გამძღოლი არვინ არისო?!. ვისი ბრალია, რომ ამაების ლაპარაკი შესაძლებელი გამხდარა?!. ზოგიერთ ვაჟბატონს რომ ჰკითხო, მაშინვე მტრობაზედ მიგვითითებენ: აქ განგებ ამბობენ ქართველების შესახებ ცუდსაო და სხვა. მაგრამ განა ეს ყოველთვის მართალია? განა ამ შემთხვევაში, მაგალითად, უფრო დამნაშავენი არ არიან ჩვენი ექიმები, რომელნიც თითქმის არავითარს მონაწილეობას არ იღებენ „საზოგადოების“ მოღვაწეობაში? ჩვენ მოგვდის ხოლმე „საზოგადოების“ გამოცემანი, პროტოკოლები „საზოგადოების“ სხდომებისა და სხვა. იქ სანთლით უნდა ეძიო ქართველთა გვარი, მაშინ, როდესაც მაგალითად სომხების თვალ-საჩინო და მხურვალე მონაწილეობა თვალებში ეჩხირება კაცს! ტფილისში არიან ქართველი ექიმები. ჩვენ არ ვიცით, ესწრებიან ისინი თუ არა „საზოგადოების“ კრებებს, მაგრამ ის-კი არის ცხადი, რომ მათი მონაწილეობა „საზოგადოების“ შრომა-მოღვაწეობაში იმდენად სუსტია, რომ ქართველ ექიმის სახელს და აქედან ქართულს ენას, ქართველებსაც აბუჩად იხსენიებენ!

სწორედ სამარცხვინო და სამწუხარო გარემოებაა!

ახალი მადანი საქართველოში — ინფუზორიტი.

ჩვენს ისედაც მდიდარს ქვეყანაში აღმოუჩენიათ კიდევ ერთი სიმდიდრე —ახალი მადანი—ინფუზორიტი. პირველად ინფუზორიტი აღმოჩენილ იქმნა ამ ოცის წლის წინად გერმანიაში, ჰანნოვერის სამეფოში. მაგრამ იქაური ინფუზორიტი იპოვება როგორც ფხვიერი მიწა სხვა მრავალ მასალასთან შეზავებული; ასე რომ ამ მიწას გაწმენდა და გარეცხვა სჭირია, მაშინ როდესაც საქართველოს ინფუზორიტი უფრო მომაგრო კეც-კეცად სძევს მიწაში. ინფუზორიტი აღმოჩენილა ბ. ბეთანიშვილის მამულში ახალციხის ქალაქიდან 15 ვერსის სიშორეზედ. მადანი დიდძალია: სძევს 15 ოთხ-კუთხი ვერსის მანძილზე.

საქართველოს ინფუზორიტი ნაცრის ფერი ან ყვითელი რბილი ქვაა, ჯავარიანი და მეტად ლამაზი. დედამიწის ზურგზედ ჯერ არ უპოვნიათ სხვა ამის მზგავსი ინფუზორიტი და ამიტომ მას დიდი გასავალი ექმნება. ინფუზორიტი მრავალნაირად იხმარება მრეწველობაში. რადგანაც ის რბილი იყო, ეგონათ რომ გამოუსადეგარი იქნებოდა, მაგრამ ამას წინად ცნობილის კესლერის ფირმამ შეაზავა რაღაც მარილებიდგან მასალა, ჩაუშვა ამ მასალაში ინფუზორიტი და რბილი ქვა გამაგრდა როგორც მარმარილო ან გრანიტი. კესლერის მიერ შეზავებული შესანიშნავი მასალა დაწვრილებით აღწერა პროფესორმა ჰანც-გაუენშილდმა. კესლერის მასალის მომზადება ძლიერ იაფად ჯდება და ინფუზორიტს არ აფუჭებს სრულიად.

როგორც ვთქვით, ინფუზორიტი მრავალნაირად გამოდგება. ლამაზი და მაგარი, როგორც მარმარილო და გრანიტი, ის თვალ-საჩინო კონკურენციას გაუწევს ამ მადნეულობას. კედლების გარედგან მარმარილოთი მორთვა შესაძლებელია შეიცვალოს ინფუზორიტით, რომელიც არც სილამაზით, არც სიმაგრით არ ჩამოუვარდება მარმარილოს. ლამაზი და მაგარი და მასთანავე მჩატე, როგორც ხე, ინფუზორიტი დაიკავებს ძვირფასის ხის ადგილს სხვა-და-სხვა ნივთეულობის გაკეთებისათვის. გარდა ამისა ინფუზორიტი ბევრგვარად იხმარება მრეწველობაში. ის იხმარება ისეთ საგნების გაკეთებისთვის, როგორიც არიან: დინამიტი, ულტრამარინი, თხელი შუშა (ვასსერ-გლასი), საოპტიკო შუშა, ქაღალდი, პაპიე-მაშე, ლუქი და სხვა მრავალი.

ინფუზორიტის მადნის პატრონი მ. ს. ბეთანიშვილი უკვე შეჰკვრია პირობით რეიეს ფირმას ჰამბურგში. რეიე აშენებს ქარხანას საგანგებოთ ინფუზორიტისთვის. რეიეს ქარხნებში უკვე ხმარობენ ინფუზორიტს სხვა-და-სხვა საჭიროებისათვის და სხვა-და-სხვა ნივთეულობასაც აკეთებენ.

ბოლო დროს ერთ გერმანელ ფირმასაც განუზრახავს საინფუზორიტო ქარხნის გაკეთება ბორჯომში.

26 ოქტომბრიდგან რამდენიმე დღით სასახლის ქუჩაზედ სავაჭრო ფირმის „მირ“-ის მაღაზიაში გამოფენილია ნიმუშები ინფუზორიტისა.

რუსეთის ცხოვრება.

—

შინაგან საქმეთა და გზათა სამინისტროებს ხშირად მიუდისთ შუამდგომლობა იმის შესახებ, რომ ნება მიეცეთ კერძო საზოგადოებათ რკინის გზის ლიანდაგები გაიყვანონ და თანაც წარუდგენენ ხოლმე იმას, თუ რამდენი ეღირება საზოგადოდ ამა თუ იმ გზის გაყვანა. ამიტომ გუბერნატორებს აცნობეს წარუდგინონ ხოლმე სამინისტროებს მხოლოდ ის შუამდგომლობანი, რომელთაც დაწვრილებითი ანგარიში ექმნებათ ჩართული.

—

ამ რამდენიმე ხნის წინად პეტერბურგის ყველა გაზეთებში დაიბეჭდა, რომ სახელმწიფოს უმაღლესს წრეებში შეუდგნენ შემუშავებას და ამ წლის განმავლობაში კიდეც განხორციელდება პროექტი იმის შესახებ, რომ ნება მიეცეთ უცხოელებს კავკასიაში ახალშენები დააარსონო. ეს საგანი, როგორც გაზ. «მოსკ. ვედ.»-ს შეუტყვია, მართლა აღუძრავთ, მაგრამ ისე-კი არა, როგორც გაზეთები იუწყებოდნენ; განზრახვა აქვთ შესწყვიტონ უცხოელთა კავკასიაში დასახლება და თავისუფალი მიწები რუსეთის შიდა გუბერნიებიდგან გადმოსახლებულთ მისცენო.

—

იმ აზრით, რომ რუსეთის ფქვილის გაზიდვას ხელი შეუწყონ, როგორც „მოსკ. ვედ.“-ს გაუგონია, განზრახვა თურმე აქვთ რკინის გზით ნავთსადგურებსა და სხვა სადგურებში გადამზიდველთ 10% გადასატანი ფასისა უკან დაუბრუნონ, რამდენიც უნდა იყოს საქონელი.

უცხოეთი

—

საფრანგეთი. უმეტესობა (283 ხმა), რომელმაც რიბოს სამინისტრო დასცა, შემდეგ ჯგუფებიდგან შესდგებოდა: 55 სოციალისტი, 47 მემარჯვენეთა წევრი, 139 რადიკალი უკიდურესის მარცხენისა და რადიკალთა მარცხენისა, 28 სახელმწიფო რესპუბლიკელი და 14 მონარხისტი, რომელნიც რესპუბლიკას შეუერთდნენ. უმცირესობას (188 ხმას) შეადგენდნენ: 171 სახელმწიფო რესპუბლიკელი, 12 «ახლად შეერთებული» და 5 წევრი მემარჯვენეთაგან. არ იღებდა მონაწილეობას 32 წევრი: ამათგან 20 სახელმწიფო რესპუბლიკელი აკლდა, 3 რადიკალი, 1 სოციალისტი, 3 ახლად შეერთებული და 5 მემარჯვენეთა წევრი.

— სოციალისტთა დეპუტატები, რომელნიც კარმოში იმყოფებიან, ურჩევენ შეთქმულთ თავისს მოთხოვნილებებს თავი არ მიანებონ და არწმუნებენ, რომ სამინისტროს გამოცვლის შემდეგ თქვენია გამარჯვებაო. მუშები მოუთმენლად ელიან, რითი დასრულდება კრიზისი.

—

იტალია. ვერაფერი სასიამოვნო ამბები ისმის აფრიკიდგან იტალიის მხედრობისათვის. როგორც კერძო ცნობებიდგანა სჩანს, მანგაშა სრულიადაც არ არის თურმე ისეთს გაჭირვებულს მდგომარეობაში, როგორც ამას მთავრობის ცნობებიდგანა ვტყობილობდით,—მანგაშას ჯარი მხოლოდ უკან თურმე იწევდა გენერალის ბარატიერის ჯარის წინ და შეტაკება მხოლოდ მანგაშას ჯარის პირველ რაზმებთან მოჰხდომია. ბარატიერის „ბრწყინვალე“ გამარჯვებამ იტალიელთ არავითარი სარგებლობა არ მოუტანა. ის გარემოება, რომ გენერალს ბარატიერს თავისი ჯარი ადუასკენ დაუწევია, ამტკიცებს, თუ როგორი წინააღმდეგობა შეუძლიან გაუწიოს იტალიელთ მანგაშას ჯარმა. ასევე უსაფუძვლოა ხმა, ვითომ მენელიკის სიკვდილის ამბავს დიდი არეულობა მოეხდინოს აბესსინიაში. როგორც რომის გაზ. „ტრიბუნას“ ატყობინებენ, ის ხმაც ტყუილია თურმე, ვითომ მენელიკი მეხს მოეკლას. ნეგუსი ამ ჟამად ჯარებს თურმე აგროვებს და იტალიის საზღვრებს უახლოვდება. რამდენად მართალია „ტრიბუნა“-ს ცნობები, ეს არავინ იცის, მაგრამ ის გარემოება, რომ სახელმწიფო ცნობებიდგან აღარა ისმის-რა გენერალის ბარატიერის შესახებ, გვაიძულებს სარწმუნოდ ჩავთვალოთ ეს ხმები.

ნარკვევი

(ჟურნალ-გაზეთებიდგან).

აი, რასა სწერს თავისს მეთაურს წერილში გაზ. „ნოვოე ვრემია“ საფრანგეთის ახალის სამინისტროს შესახებ:

სამინისტრო კრიზისი, რომელმაც საფრანგეთში ძველი რიბოს სამინისტრო გადააყენა და სრულიად უცბად შეადგინა ახალი სამინისტრო ბურჟუასი, ძალიან მალე გათავდა, მაგრამ ახალი კაბინეტი დიდხანს ვერ გაუწევს საფრანგეთს სამსახურს და მალე იძულებული იქმნება გადადგესო. ამის დასამტკიცებლად გაზეთი მკითხველთა ყურადღებას მიაქცევს იმ გარემოებას, რომ უმეტესობას, რომელმაც რიბოს კაბინეტი დასცა, შეუერთდნენ 30 ზომიერი რესპუბლიკელი, 16 კონსერვატორი და 46 მონარხისტი, ე. ი. სულ 96 დეპუტატი, რომელთაგანაც მხრის დაჭერის იმედი არ უნდა ჰქონდეს ბურჟუას რადიკალურს სამინისტროსაო. გარდა ამისა გაზეთს მოჰყავს ის გარემოება, რომ სამინისტროში ადგილი დაიჭირეს ისეთმა პირებმა, მაგ. ლოკრუამ და კავენიაკმა, რომელნიც ფრანგ-რუსთა შორეულ აღმოსავლეთის პოლიტიკის წინააღმდეგნი არიან. მადაგასკარის საქმეც ჯერ დამთავრებულად არ ჩაითვლება, რადგანაც ახალის კაბინეტის წევრთა უმეტესობა სრულიად წინააღმდეგი იყო ამ ექსპედიციისა და ადვილი მოსალოდნელია ახალს კაბინეტში კამათი გამოიწვიოს ამ საგანმაო. მხედრობა და ფლოტიც ისეთებს ჩაუვარდათ ხელში, რომელნიც სრულიად დაშორებულნი არიან ამ საგნებისაგანაო.

ერთი სიტყვით, გაზ, „ნოვოე ვრემია“ ახალს კაბინეტს მალე უქადის გადაყენებას, რადგანაც ამ რადიკალურს სამინისტროს შეეწირა მსხვერპლად ყველაფერი როგორც შინაგან პოლიტიკისა, ისე საერთაშორისო დამოკიდებულებათაგანაო.

იქნება „ნოვოე ვრემია“ უფრო იმიტომაც იყოს აღჭურვილი ასეთის წინასწარმეტყველობით საფრანგეთის ახალის კაბინეტის წინააღმდეგ, რომ კაბინეტში მოჰხვდნენ ისეთი პირნი, რომელნიც ფრანგ-რუსთა პოლიტიკის წინააღმდეგნი იყვნენ და ვერაფრად თანაუგრძნობენ რუს-ფრანგთა კავშირს... და ახალის კაბინეტის წევრნი თუ წინააღმდეგნი არ იქნებიან, ისე თავგამოდებით მაინც არ დაუჭერენ მხარს ფრანგ-რუსთა პოლიტიკას?!

წერილი რედაქციის მიმართ.

—

ნება გვიბოძეთ თქვენის გაზეთის საშუალებით კაუწყოთ პატივ-ცემულ შაქროთ, რომელთაც დაარსებამდევე ხდუთ-ვეს ხიდისთავის სახალხო წიგნთ-საცავს და სამკითხველოს შემწეობა, რომ ხიდისთავში უკვე დაარსდა სამკითხველო წიგნთ საცავითურთ და უმორჩილესად კთხოვთ თავიანთი დანაპირები გამოგვიგზავნონ და ჩოხატაურში, ხიდისთავის სახალხო წიგნთ-საცავის სახელობაზე.

ვსთხოვ აგრეთვე სხვებსაც, რომელნიც თანაუგრძნობენ ამისთანა საქმეს, შემწეობისა და გვარად ნუ მოგვაკლებენ თავისს ყურადღებას.

დამაარსებელი წიგნთ-საცავისა სვიმონ ბერეჟიანი.

1895 წ. ოქტომბრის 20 დღ.

დ. ხიდისთავი.

P. S უმორჩილესად ვთხოვთ „კვალის“ რედაქციას, ეს წერილი თავისს მახლობელს ნომერ „კვალში“ დაგვიბეჭდოს.

ს. ბ.

სომხების პროვინციებში მოსახდენ რეფორმათა პროექტი.

გაზეთებში დაბეჭდილია სრული სია იმ რეფორმებისა, რომელიც ოსმალეთის სულთანს დაუმკიცებია სომხეთში შემოსაღებად.

თავი 1-ლი—ვილაიეტები და მუტესარიფატები.

მუხ. 1-ლი. ყოველ ვილაიეტში დაინიშნება მოავინი (დეპუტატი) ქრისტიანთაგან; თანახმად დადგენილებისა 1286 წ. 9 შევალს, შესახებ ვილაიეტების მმართველობისა. ამ დადგენილების ძალით მოავინის მოვალეობაა მიიღოს მონაწილეობა ვილაიეტების მმართველსა და საქმეთა წარმოებაში.

მუხ. 2.—მოავინი ქრისტიანთაგან დანიშნული ეძლევა ჲანაშემწედ მუტესარიფებს და კაიმაკებს ოსმალთაგან ამორჩეულთ. მოავინს ჲანაშემწეს მუტესარიფისას და კაიმაკამისას შეიძლება მიეცეს სანჯუყები და ყაზ-

ბი, თუ საჭიროება მოითხოვს.

თავი II—კაიმაკები.

მუხ. 3. კაიმააკამები ამოირჩევიან ნურჩევლად სარწმუნოებისა შინაგან საქმეთა მინისტრისაგან იმპერატორის დამტკიცებით. ხოლო კაიმაკებად ამოსარჩევ პირებს უნდა ჰქონდეთ დიპლომი საერო სასწავლებლისა.

მუხ. 4. მოხელენი, რომელნიც უკვე მსახურობენ, თუ ღირსეულად არიან ცნობილნი, არ იქნებიან დათხოვნილნი, თუნდა დიპლომებიც არა ჰქონდეთ. თუ ოსმალთა შორის კაიმაკამებად დასანიშნად დიპლომიანები ცოტანი აღმოჩნდნენ და საჭირო რიცხვს ვერ შესდგა, მაშინ ამ თანამდებობაზედ ამოირჩევიან უდიპლომონი, ხოლო იმ შემთხვევაში, თუ ღირსნი აღმოჩნდებიან, შეეძლებათთ აასრულონ კაიმაკამს თანამდებობა.

თავი III. ქრისტიანთა და ოსმალთა რიცხვი სახელმწიფო სამსახურში.

მუხ. 5. ადმინისტრატულ თანამდებობაზედ დაინიშნებიან როგორც ქრისტიანნი, ისე მაჰმადიანნი, ხოლო მაჰმადიანთა და ქრისტიანთა რიცხვთან შეთანხმებით ყოველ ვილაიეტში. პოლიციის და ჟანდარმის მმართველობაში ქრისტიანთა რიცხვს დაადგენს ზედამხედველი კომისია.

თავი IV.—საბჭო სანჯაყებში და ყაზახში.

მუხ. 6. ადმინისტრატული საბჭონი სანჯაყებში და ყაზებში შესდგება ამორჩეულ და განწესებულ წევრთაგან და ისეთივე მმართველობა იქმნება როგორც წინედ, თანახმად 1286 წ. და 1867 წ. დადგენილებისა, მუხ. 61, 77 და 78 ვილაიეტების შესახებ, რომელთა შეთანხმებითაც იქმნენ დადგენილნი ეს საბჭონი. ამ მოხელეთა უფლებანი განსაზღვრულია 1293 წ. გამოცემულ ინსტრუქციით, მუხ. 39, 38, და 40 და მუხ. 90, 91, 92 ვილაიეტების საზოგადო მმართველობის კანონისა.

თავი V.—ნახიები.

მუხ. 7. ნახიების მმართვა მოიწყობა თანახმად 94—106 მუხლისა, იმ კანონიდგან, რომელიც გამოიცა 1287 წელს შესახებ ვილაიეტების მმართვა-გამგეობისა და 1—19 მუხლთა შეთანხმებით იმ კანონიდგან, რომელიც 25 მარტს 1292 წელს იქმნა გამოცემული.

მუხ. 8. თვითოეულ ნახიის მმართველად დაინიშნება მუდირი და საბჭო ოთხის წევრით ადგილობრივ მცხოვრებთაგან. საბჭო თვით თავისს წევრთაგან ამოირჩევს ერთს მუდირს და ერთს დეპუტატს. მუდირი ამოირჩევა იმ საზოგადოებიდგან, რომელიც უფრო მეტია ხსენებულ მხარეს, ხოლო დეპუტატი კი მეორეთაგან. საბჭოში იქნება აგრეთვე მდივანიც.

მუხ. 9. თუ მცხოვრებლები ერთის ეროვნებისანი არიან, მაშინ საბჭოს წევრნი მათგანვე უნდა იქმნენ ამორჩეულნი. თუ მცხოვრებლები ერთსა და იმავე ერს არ ეკუთვნიან, მაშინ რიცხვთა რაოდენობასთან შეთანხმებით შესდგება საბჭო, მხოლოდ იმ შემთხვევაში-კი, თუ ნაკლები ერი 25 მეოჯახქედ ცოტა არ არის.

მუხ. 10—მუდირებს და მდივნებს ჯამაგირები მიეცემათ.

მუხ. 11—ნახიების საბჭოს წევრთა კანდიდატები უნდა მოიქცნენ თანახმად 18 მუხლისა საერო მმართველობის კანონისა.

მუხ. 12—იმამები, მღვდლები, მასწავლებლები და ყველა ის პირნი, რომელნიც სახელმწიფო სამსახურში არიან, მუდირებად არ ამოირჩევიან.

მუხ. 13.—ნახევარი წევრები საბჭოსი ყოველ წელს ხელახლად უნდა იქმნენ ამორჩეულნი. როგორც წევრნი, ისე მუდირნი შეიძლება მეორედ ვადით იქმნენ ამორჩეულნი.

მუხ. 14—მუდირებისა და ნახიების საბჭოს უფლებანი განსაზღვრულ არიან 20—27 მუხლებით საერო მმართველობის კანონისა.

სოფლები ნახიებში.

მუხ. 15.—ყოველს სოფელს ნახიებში თავისი მუხტარი ეყოლება. თუ სოფელში რამდენიმე უბანია, ან რამდენიმე სხვა-და-სხვა საზოგადოება, ყველა მათ თვითოეულად თავისი მუხტარი ეყოლებათ.

მუხ. 16.—არც ერთი სოფელი არ უნდა იყოს ორის ნახიის გამგეობის ქვეშ ერთსა და იმავე დროს.

თავი მეექვსე. სასჯულო საქმე.

მუხ. 17.—ყოველს ნახიაში იქნება უფროსთაგან შემდგარი საბჭო ნახიის თავმჯდომარეობით. ამ საბჭოს მოვალეობა იქნება მშვიდობიანად გაათავოს სასამართლოს მიერ გარდაწყვეტილი საქმე მცხოვრებთა შორის.

მუხ. 18—მომრიგებელ მოსამართლეთა თანამდებობა სოფლებში უფროსთაგან შემდგარ საბჭომ უნდა შეასრულოს, ხოლო საერო საზოგადოებაში საერო საზოგადოების საბჭომ. მათი უფლებანი კანონებით არის განსაზღვრული.

მუხ. 19.—სასამართლო ინსპექტორები არა ექვსზედ ნაკლებ (რამდენიც ქრისტიანთაგან, იმდენი მაჰმადიანთაგან) ყოველ ვილაიეტში იქნებიან დანიშნულნი, მათ თვალ-ყური უნდა ადევნონ სასამართლო საქმეთა წარმოებას და საპყრობილეებს, თანახმად საერო სასამართლოს შესადგენ კანონის II თავის დადგენილებისა. თვითოეულს ინსპექციას შეადგენს ერთსა და იმავე დროს ორი ინსპექტორი, ქრისტიანი და მაჰმადიანი.

(შემდეგი იქნება).

თეატრის მატიანე.

—

ოპერეტმა, რომელიც ამ დღეებში ტფილისში ჩამოვიდა, პირველი წარმოდგენა გამართა 24 ამ თვეს სათავად-აზნაურო თეატრში. ითამაშეს „მოჯადოვებული ციხე“ და „საბრალო იონათანი“. საზოგადოდ წარმოდგენებმა კარგად ჩაიარა, ხოლო სხვა მოთამაშეთაგან უფრო ირჩეოდა თავისის მშვენიერი ხმით ქ-ნი რატმიროვისა, რომელიც მართლა რომ ხელოვნურად ლამაზად იმღერის. ამ არტისტ-ქალს გარდა ბუნებრივის სიმშვენიერისა, აქვს ის ფრანგული „შიკი“, რომელიც ოპერეტისთვის დიდად საჭიროა.

დეპეშა

(რუსეთის დეპეშათა სააგენტოსაგან).

26 ოქტომბერი.

ვენა. იმპერატორმა არ დაამტკიცა ვენის ბურგომისტრად ანტისემიტი ლუგერი.

კონსტანტინოპოლი. რეიტერის სააგენტო იუწყება, რომ ქიამილ ფაშა დათხოვნილ იქნა დიდი ვეზირის თანამდებობისაგან.

სოფია. საერო კრებამ საპასუხო ადრესში გამოსთქვა ის აზრი, რომ სასურველია პრინცი ბარისი მართლმადიდებლად იქნეს მონათლულიო.

ვენა. იმპერატორისაგან ნაპატიებ ომლადინისტებს, რომელნიც პრაგას დაბრუნდნენ, დიდის ამბით დაუხვდა ხალხი ვოკზალზედ.

განცხადებანი

პირველი კერძო სამკურნალო
ექიმის ნავასარდიანისა
(კუკიაში, კარანცოვის ძეგლის პირდაპირ)
ავადმყოფთ იღებენ ექიმნი ყოველდღე, კვირა დღეებს გარდა.

დილაობით:

ბ. ა. ნავასარდიანი, 11—12 საათ. იმათ, ვისაც სჭირს: სნეულებანი სახირურგიო, ვენერიული და სიფილისი.

ყ. მ. ჩიქოანი, 9—10 საათ. სნეულებანი: თვალისა, შინაგანი და ნერვებისა.

ექ. ქალი ა. ი. სიროკინ შჩერბინინისა, 10—11 საათ. სნეულებანი: დედათა სქესისა და შინაგანი.

ი. ფ. პროტასევიჩი. 12—1 საათ. სნეულებანი: ყურისა, ყელისა, ცხვირის და გულ-მკერდისა.

ა. ჰ. კარაპეტიანცი, 1—1½ საათ. სნეულებანი: შინაგანი და ბავშვებისა.

საღამოობით:

ი. ფ. პროტასევიჩი, 5—6 საათ. შაბათს, ხუთშაბათს და შაბათს.

ა. გ. გურკო, 6—7 საათ. სნეულებანი: სიფილისი, ვენერიული, შინაგანი და კანისა.

ბ. ა. ნავასარდიანი, 7—7½ საათამდის.

ა. გ. გურკო. გამოიკვლევს ქიმიურად და მიკროსკოპიულად შარდს, ნახველს, სისხლს, რძეს და სხვ.

რჩევა-დარიგების და რეცე[illegible] აწერის ფასი ათი შაური; ფასი კონსილიუმის და ოპერაციებისათვის—მორიგებით. სამკურნალოს საწოლიცა აქვს ავადმყოფთათვის.

დირექტორი სამკურნალოსი დოქტორი მედიცინისა ნავასარდიანი.

(857—1468)

ტელეფონი № 229.

მაღაზიას
«უმაღლესად მოწონებულის კავკასიის ოფიცრების საეკონომიო საზოგადოებისას»
ძმათა დ. და ს. ფორაქოვებისა,
ქ. ტფილისში,

აქვს პატივი აუწყოს ბ.ბ. წევრთ და მონაწილეთ ხსენებულის საზოგადოებისა, რომ ამ მაღაზიაში (ამამშოვის ქარვასლა, №№ 12, 13 15 და პასსაჟი 45) ისყიდება, სხვათა შორის, კარგის ღირსებისა მაუდეულობა და ბამბის საქონელი; რაგვარი საქონელიც თვით «საზოგადოების» საკუთარს მაღაზიაში არ იშოვება, ესე იგი, ქალების და გიმნაზიელების ტანისამოსად სახმარი მაუდი, პლედები, საბნები პლიუშისა, წავისა (бобровыя) და ქიშმირისა, თბილი შალები, ხავერდის სუფრები და ხალიჩები; პლიუში აბრეშუმისა და მატყლისა, პალატნო, ქიშმირი, ბუმაზეი, ჩითები და სხვა საქონელი.

ქალაქ გარეშე მცხოვრებთ შეუძლიანთ მიჰმართონ პირ-და-პირ „საზოგადოების“ სამმართველოს. ყველა საქონელი ისყიდება ფას-დაკლებით.

(3—1965—2).

დაიბეჭდა და ისყიდება
წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგ.
დოების მაღაზიაში
ცხოვრება
მეფე გიორგისა
—
აღწერილი
პლატონ იოსელიანის მიერ.
გამოცემა ზ. ჭიჭინაძისა.
ფასი ერთი მანეთი.

ცხოვრება
შვიდთა ყრმათა ეფესელთა
თარგმნილი მ. შარაძის მიერ
გამოცემა მ. შარაძისა და ამხ. სტამბის
ფასი ერთი შაური
ისყიდება:
წერა-კითხვის გამავრცელებელისა, ქართველთა ამხანაგობისა, გრიქუროვის წიგნის მაღაზიაში და გამომცემელთავე სტამბაში.
ოზურგეთს. კ. თავართქილაძესთან.
სამტრედიაში. პ. გელეიშვილთან.
ქუთაისში. წერეთლისა და ბეჟანეიშვილის მაღაზიებში.
თელავში. ი. იმერლიშვილთან.

ახალი გამოცემანი:
სამზარეულო
ქართულ და ევროპიულ საჭმელებისა
მეორე გამოცემა
ახლად შევსებული და შესწორებული. შიგ მოთავსებულია ათასამდე დარიგება სხვა-და-სხვა საჭმელების მოსამზადებლად და სანოვაგის შესანახავად.
ფასი მანეთ ნახევარი.

ქართველთა ამხანაგობის გამოცემა.
აღა-მაჰმად-ხანის
შემოსევა ქ. ტფილისში,
თ. ალ. ვახტანგის ძის ჯ.-ორბელიანისა.
ფასი 25 კაპ.
იყიდება ამხანაგობის სკიოკში.

იბეჭდება და მოკლე ხანში გამოვა გასასყიდათ თარგმანი კოსტანტინე დიმიტრის ძე ყიფიანისა.
„კულტურა“
ანუ
კაცობრიობის გონებრივი და ზნეობრივი განათლება.
თხზულება იულ. ლიპპერტისა.

ეს თარგმანი გამოვა სამ წიგნად და ეღირება თითო მანეთად. თუ ამ თავითვე წიგნების შემძენნი ისურვებენ ხელის მოწერას და ამ თავითვე საფასურს გარდაიხდიან—იმათ დაეთმობათ სამივე წიგნი ორ მანეთად. ხელის მოწერა მიიღება: ქ. ტფილისში „ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების წიგნთ-საცავში“. ქუთაისში—ვასილ ბეჟანეიშვილთან; ბათუმში—გერონტი კალანდაძესთან; თელავში—ილია იმერლიშვილთან და გორში—არსენ კალანდაძესთან.

(8—უ—5)

„წერა-კითხვის საზოგადოების“
წიგნის მაღაზიაში
ისყიდება შემდეგი წიგნები:
საქართველოს ისტორიისა და მწერლობის შესახებ.

	მან.	კაპ.
ქართლის ცხოვრება . . .	8	„
იგივე ფრანგულად ნათარგმნი ბროსეს მიერ .	8	20
საქართველოს ისტორია დ. ბაქრაძისა	1	„
საქართველოს ისტორია მ. ბროსესი	„	70
საქართველოს ისტორია მ. ჯანაშვილისა. . . .	„	70
მოსე ხონელი და მისი ამირან-დარეჯანიანი, მისივე.		10
ისტორიული ნარკვევი ალ. ჭყონიასი	1	50
წმ. ნინოს ცხოვრების ახალი ვარიანტი ე. თაყაიშვილისა.	„	40
სამი ისტორიული ქრონიკა მისივე.	1	„
ქრონიკები თ. ჟორდანიას გამოცემულნი. . . .	3	„
საქართველოს გეოგრაფია ვახუშტი ბატონიშვილისა	3	30
სამცხე მისივე	„	25
ქართლი მისივე	„	25
მეფე დავით აღმაშენებელი ნ. ურბნელისა . . .	„	40
მეფე გიორგი ბრწყინვალე, მისივე.	„	20
ძეგლის დება (მეფე გიორგის სამართალი), მისივე.	„	25
ათაბაგნი ბექა და აღბუღა და მათი სამართალი, მისივე	„	50
თამარ მეფე დ. კარიჭაშვილისა.	„	15
სვიმონ მეფე, მისივე . .	„	10
როსტომ მეფე, მისივე .	„	10
Свѣдѣнія о памятникахъ грузинской письменности проф. А. Цагарели. I выпускъ . .	1	25
III вып. . .	1	50
О грамматической литературѣ грузинскаго языка, его-же	„	50
Грамоты и другіе документы XVIII ст., его-же	3	„
Очерки по исторіи грузинской словесности А. Хаханова. . . .	2	„
Грузинскіе дворянскіе акты, его-же. . . .	„	60
Сигель грузинскаго Царя Баграта IV, Е. Такайшвили. . . .		60
переписка грузинскихъ царей съ россійскими государями. . . .	3	„
Сношенія Россіи съ Кавказомъ. С. Бѣлокурова.	3	„
Матеріалы для русской исторіи, его-же. . .	3	
Путешествіе по Гуріи и Адчарѣ Д. Бакрадзе	2	50
Матеріалы для исторіи Кавказа. Буткова 3 т.	7	50

Дозволено цензурою, Тифлисъ 27-го Октября 1895 г. სტამბა მ. შარაძისა და ამხანაგობისა. რედაქტორ-გამომცემელი ილია ჭავჭავაძე.